

Hein Berdinesen og Ingvild Brekke Myhre

Rapport:

Kompetanse for mangfold Haugesund kommune – 2017-2018

Fra Hauge skole sin forestilling «Sommerfuggel i Vinterland» april 2018 (foto: Haugesunds Avis 19.04.2018)

Bakgrunn

Med utgangspunkt i Meld. St. 6. (2012-2013) *En helhetlig integreringspolitikk. Mangfold og fellesskap*, har Utdanningsdirektoratet gjennomført strategien «Kompetanse for mangfold» i flere puljer. Rogaland deltok i to puljer, i 2015-2016 og 2017-2018. Under siste pulje i Rogaland skoleåret 2017-2018 deltok kommunene Sola, Hjelmeland, Haugesund, i tillegg til Rogaland fylkeskommune. Høgskulen på Vestlandet (HVL) koordinerte prosjektet i Haugesund og bidro med kompetanseutvikling.

Overordnede prinsipper for satsningen:

- Mangfold og flerspråklighet er ressurser i det norske samfunnet og skal verdsettes i utdanningsløpet.
- Verdier som demokrati og toleranse skal formidles av barnehagen, skolen, voksenopplæring og høyere utdanning. Det er et mål i hele utdanningen at alle skal føle seg sett, inkludert og verdsatt.
- Tidlig innsats innebærer blant annet at barn tilbys et barnehage tilbud tilpasset sine behov. Det betyr også at nyankomne elever får kartlagt sine språkferdigheter og får et tilpasset opplæringstilbud i grunnskolen og videregående opplæring, og at nyankomne voksne som mangler grunnleggende ferdigheter og/eller norskferdigheter, og som har rett til slik opplæring, får tilbud om dette.
- Langvarig andrespråkopplæring: Det tar tid å lære norsk så godt at språket fungerer som et opplæringspråk, og barnehager og skoler må derfor arbeide systematisk med barnas språklæring og språkutvikling. Dette betyr at barnehagepersonalet bør ha nødvendig kompetanse i språkstimulering i en flerspråklig barnehagehverdag, og lærere bør ha innsikt i hva det vil si å ha norsk som andrespråk og tilpasse opplæringen i alle fag.
- Alle generelle tiltak i utdanningsløpet skal ta hensyn til det flerkulturelle mangfoldet i befolkningen og ivareta minoritetsperspektivet.

Disse prinsippene var også retningsgivende for prosjektet i Haugesund kommune.

Kompetanse for mangfold i Haugesund

Haugesund kommune søkte om å få delta i satsingen høsten 2014. Kommunen søkte da om å få delta i andre pulje i Rogaland som skulle gå skoleåret 2017-2018. Dette for å forankre prosjektet og for å gi deltakende barnhager og skoler mulighet til å avslutte pågående prosjekter og sikre tilstrekkelig tid til initiering og planlegging. Tanken i Haugesund kommune om å tenke langsiktig gjorde at både HVL og kommunen fikk forberede seg på prosjektet, men samtidig var det utfordrende å ha kontinuitet i forberedelsene fordi det var skifte i både ledelse og personalet ved både prosjektledelsen på kommunenivå og ved flere av enhetene.

I forkant av søknadsprosessen høsten 2014 ble HVL (daværende Høgskolen Stord/Haugesund) og UiS invitert inn i diaognmøter med fylkesmannen i Rogaland for å diskutere hva som kunne være hensiktsmessig arbeidsform og arbeidsdeling. Det at vi som utdannings- og kompetanseaktører fikk drøfte satsingen sammen og sammen med fylkesmannen før kommunene ble invitert til å søke om deltakelse gjorde det lettere for oss å gjennomføre oppdraget. Samarbeidet med UiS har for HVL vært interessant og berikende, selv om vi helt sikkert kunne utnyttet det i enda større grad. Vi vil påstå at Kompetanse for mangfold har bidratt til refleksjon, diskusjon og kompetanseutvikling også for lærerutdannerne.

Organisering

Ved enhetene ble det etablert en prosjektgruppe med en prosjektleder/ledelse. Prosjektledelsen i kommunen var koordinert av prosjektleder hos skoleeier. Hver enhet fikk tildelt to veiledere fra høgskolen. Det var tre veilederpar som alle fulgte opp to enheter. I tillegg har det vært en faglig prosjektleder og en administrativ ressursperson fra HVL.

På noen av møtene/tiltakene deltok kun prosjektledelsen, i andre var det flere. Tabellen under viser fordelingen. Framdriftsplanen var fleksibel i den forstand at HVL innen den økonomiske rammen, la til rette for flere, færre eller andre møter etter behov og i dialog med prosjektledelsen i kommunen.

Fremdriftsplan

		HVL prosjekt- ledelse	HVL veiledere	Kommunal prosjekt- ledelse	Kommunal ressurs- gruppe	Alle enhetene
1.2.	Arbeidsverkstad - oppstart	x		x	x	
22.3.	Seminar/ kapasitetsbygging	x	x			
april	Prosjektmøte	x		x		
juni	Etablere kontakt		x		x	
august	Prosjektmøte	x		x		
13.9.	Kick-off dagsseminar	x	x	x	x	x
oktober	Prosjektmøte	x		x		
okt/nov	Veiledning		x		x	
november	Prosjektmøte	x	x	x	x	
november	Konferanse *	x	x	x	x	x
nov/des	Veiledning		x		x	
januar	Seminar/ kapasitetsbygging	x	x			
Jan/febr	Veiledning		x		x	
februar	Prosjektmøte	x		x		
mars	Veiledning		x		x	
mai	Erfaringskonferanse	x	x	x	x	x

*Conference: Multiculturalism and Education <https://www.hvl.no/kalender/conference-multiculturalism-and-education/> – ikke del av prosjektet, men et åpent tilbud fra HVL

Utviklingsområder

Haugesund kommune deltok med seks enheter som hadde sine prioriterte utviklingsområder. Valg av prioriterte utviklingsområder ble gjort på bakgrunn av ståstedsanalyse utført av enhetene før kommunen søkte om å få delta i satsingen høsten 2016. Utviklingsområdene ble ved noen av enhetene justert i løpet av prosjektperioden. Samlende for alle enheter er fokus på skole-hjem-samarbeid og verdsetting av mangfold som verdi og mulighet heller enn utfordring.

	Problemstillinger	Veiledere
Hemmingstad barnehage	Hvordan kan vi styrke samarbeidet mellom hjem og barnehage i forhold til de minoritetsspråklige barna?	Sissel Halland

		Liv Åse Solstad Hagland
Espira Skåredalen barnehage	Hvordan kan vi legge til rette for, og inkludere foreldre i samarbeidet med barnehagen?	Sissel Halland Liv Åse Solstad Hagland
Breidablikk læringscenter, Mottaksskolen	1. Hvordan øke forståelsen og kompetansen på området foreldresamarbeid innenfor skole og fritid? 2. Hvordan styrke elevens identitet med utgangspunkt i den kulturen de vokser opp i, med det kulturelle mangfold som bakteppe? 3. Hvordan styrke den systematiske språkopplæringen slik at elevene blir best mulig egnet til å møte nye språklige, kulturelle og sosiale utfordringer?	Else Karen Vikanes Bjelland Jorunn Høyland
Breidablikk læringscenter, avdeling tospråklige lærere	1. Tospråklige læreres rolle i skole-hjemsamarbeid og systematisk språkopplæring. 2. Hvordan synliggjøre mangfoldet blant elevene i hverdagen?	Else Karen Vikanes Bjelland Jorunn Høyland
Hauge skole	Alle med! Hvordan gi nye elever på Hauge opplevelse av mestring og bygge samhold og respekt på tvers av sosiokulturelle forskjeller. 1. Systematisk skole-hjemsamarbeid ved oppstart for nye elever 2. Systematisk arbeid ved oppstart for nye elever 3. Organisering av undervisning – hvordan nyttiggjøre ressursene til beste for eleven	Kari Olene Oma Rønnes Camilla Bjelland
Håvåsen skole	Hvordan bedre skole-hjemsamarbeidet og synliggjøre språklig og kulturelt mangfold ved Håvåsen skole?	Kari Olene Oma Rønnes Camilla Bjelland

Prosjektperioden

Planlegging

I alle faser i prosjektet har det vært viktig for HVL å hjelpe enhetene med å identifisere behov og utviklingsområder hos enhetene og kommunen totalt, men også hva dette kan ha å bety for HVL som lærerutdannere.

HVL deltok på kommunale planleggingsmøter og spilte inn på den kommunale prosjektplanen. Alt i februar før prosjektet skulle starte inviterte HVL prosjektlederne i de deltakende enhetene til arbeidsverksted for å forankre satsingen, skape motivasjon og avklare forventninger.

Første møte mellom veilederne og enhetene ble også gjennomført før sommeren slik at disse hadde etablert kontakt før kick-off av satsingen i setpember.

Gjennomføring

Som fremdriftsplanen viser har prosjektgjennomføringen for HVL sin del hovedsakelig vært storsamlinger (kick-off og avslutning), veiledninger og prosjektmøter. Den viktigste jobben har enhetene gjort mellom disse samarbeidspunktene.

Storsamlingene ble delvis gjennomført samlet, og delvis parallellsesjoner for barnehagene og for skolene. HVL benyttet både egne ressurser og inviterte eksterne gjester til å bidra for å gi nye perspektiv og påfyll av kompetanse til både egne medarbeidere og enhetene i kommunen. Ole Hamre, Loveleen Brenna, Ingvill Moe og Linda Fylkesnes stod på programmet på Kick-off-seminaret. Hamre presenterte *Fargespill som arbeidsmåte og erfaringar i mangfoldsarbeid*. Brenna hadde overskriften *Mangfold og ledelse av mangfold i skole og barnehage*. Moe hadde parallellsesjon med barnehagene om barnehage-hjemsamarbeid og språkstimulering i barnehagen, mens Linda Fylkesnes møtte skolene og snakket om Systematisk språkopplæring for andrespråkselevar.

Veiledningsøkter i enhetene har foregått gjennom året etter egne avtaler mellom veilederne og enhetene. Enhetene melder tilbake om veiledere som har bidratt til å løfte blikket, se muligheter, reflektere over egen praksis, skape rom for deling og gitt tips om litteratur og ny kompetanse. Veilederne har fått nye samarbeidspartnere, og har fått nye erfaringer og dermed fornyet kompetanse selv som de tar med seg inn i møte med studenter i grunnutdanninger og videreutdanninger. Alle veilederne har hovedstillingen sin i barnehagelærerutdanning, grunnskolelærerutdanning eller videreutdanninger.

Praksisfortelling 1: Camilla Bjelland forteller

Vår rolle som veildere fra HVL, har vært å samarbeide med prosjektgruppa, ledelse, ressursteam og lærere ved skolene. En viktig del av dette utviklingsarbeidet er planlegging og diskusjoner med kollegaer og andre som veileder ved andre skoler og barnehager. Vi har hatt formelle og uformelle møter og samtaler med flere kollegaer, i planleggingsfasen. Samtalene har handlet om hvordan vi skal løse utfordringer knyttet til kulturelt mangfold i skolene.

Som veileder har vi bidratt med faglige innslag både i grupper og på personalsamlinger. En viktig del av dette utviklingsarbeidet er planlegging og diskusjoner med kollegaer og andre som veileder ved andre skoler og barnehager. Vi har deltatt på en rekke prosjektmøter, kickoffseminar, fagseminar, konferanse veiledningssamtaler, samarbeidsmøter både på HVL og på skolene. Vi har hatt fem dialogmøtene ute på skolene i løpet av et år, hvor utgangspunkt har vært ståstedsanalysene som skolene selv har gjennomført. Her har vi lagt vekt på å velge ut noen områder, i samarbeid med skolen, som vi særlig tar tak i: samarbeid skole hjem, mottak av nye elev er og begrepsinnlæring. Skolene har selv igangsatt tiltak som vi så har videreutviklet og arbeidet med på neste møte.

En del av oppdraget vårt har vært å holde tråden og legge press på skolene til å følge opp det vi har snakket om at skolene selv ønsker å ta tak i. Det har vi gjort gjennom å foreslå møter med innhold og struktur og klare framovermeldinger og forventninger til hva skolene skal iverksette av tiltak for langsiktige endringer.

Gjennom året ble det i tillegg til veiledningene ute på enhetene gjennomført prosjektmøter. «Vi trenger prosjektmøtene for å lære av hverandre og for å bli dratt igjennom», sa en av prosjektdeltakerne i ene barnehagen. I disse ble det delt erfaringer og gitt innspill til utfordringer på tvers av enhetene. På prosjektmøte i november bidro Kari Olene Oma Rønnes og Camilla Bjelland med inspirasjonsforedrag.

Avslutning

På erfaringsseminaret i mai bidrog Kari Olene Oma Rønnes med praksisfortellinger fra mangfoldsarbeid, før enhetene presenterte sitt arbeid gjennom året. Enhetene hadde ulike behov i utgangspunktet og jobbet med prosjektet på ulike måter, noe som ble formidlet på erfaringsseminaret. En av skolene hadde oppsetning av forestillinga *Sommerfuggel i Vinterland* våren 2018. Utdrag fra denne ble vist ved oppstarten av erfaringsseminaret og fikk framhevet på en god måte ressursperspektivet i mangfoldsarbeidet.

Praksisfortelling 2: Kari Olene Oma Rønnes forteller

Som veileder opplevde jeg gode prosesser med tydelig progresjon i forhold til problemfeltet, både i holdning og handling på den enkelte skole, med vilje til å skape gode arbeidsprosesser hvor mangfoldperspektivet ble ivaretatt på en god måte.

Forestillingen, "Sommerfugl i Vinterland" var et flott eksempel på det. Det var et omfattende prosjekt, et prosjekt som inkluderte alle elever, i små eller store roller, bak eller på scenen. Å arbeide og bruke de estetiske fagene i en slik sammenheng gir sterke og gode opplevelser, både i prosess og i produkt. Gratulerer til Hauge skole!

Jeg har et perspektiv på kulturuttrykk og de praktiske- estetiske aktiviteter som «en egenverdi» for barn og unge. Tenker på barnekultur, lek, sang og bruk av stemme som viktige elementer i den enkeltes personlige lærings og utviklingsprosess. Estetiske uttrykksformer kan være en døråpner til et bedre læringsmiljø i de utfordringer og muligheter som møtes i dagens mangfoldige klasserom. De estetiske fagene kan i en slik sammenheng være med på å gi en unik kraft til arbeidet, ikke bare ved store prosjekter, men også i mindre formater i skolens hverdag, hverdagene har vi flest av.

Som veileder har kan jeg se tilbake på gode opplevelser, og et godt samarbeidsklima med de ansatte på skolene. Problemfeltet ble satt på dagsorden, og med nye idéer for gode prosesser i framtiden, og ikke minst at våre tips og vår veiledning ble tatt godt imot.

Økonomirapport

Prosjekt 3504213 Kompetanse for Mangfold 17/18 til og med juli 2018		
Inntekter		
Inntekter		- 705 000,00
Videreformidlet UiS		77 500,00
Sum inntekter HVL		- 627 500,00
Kostnader		
Lønn inkludert indirekte kostnader		556 029,74
Reise		20137,09
Andre kostnader		10060,74
Sum kostnader		586 227,57
Resultat		- 41 272,43

Oppsummering

Kompetanse for mangfold i Haugesund ble gjennomført som et prosjekt over barnehage-/skoleåret 2017-2018, men med forankring og planlegging i forkant. Prosjektet var barnehage- og skolebasert med siktemål å øke kompetansen innen mangfoldsspørsmål både i barnehagene, skolene og blant

lærerutdannerne. En sentral utfordring for alle involverte parter har vært tid. Ett års varighet på et slikt prosjekt er kort tid. Det tar tid å etablere forståelse og motivasjon for et prioritert utviklingsområde for et helt personale. Det er krevende å prioritere nok tid til å jobbe med et slikt prosjekt i en travel hverdag der mye er viktig. Utfordringer knyttet til tid gjelder like mye for de ansatte i lærerutdanningen som for de deltakende enhetene. Det skorter derimot ikke på forståelse eller enighet om at kompetanse for mangfold er viktig bidrag for å skape gode utviklings- og læringsmiljø i både barnehagene og skolene.

På erfaringsseminaret ble enhetsledere utfordret i en panelsamtale til å si noen om hvordan de tenker å utvikle mangfoldskompetansen videre. Noen viste da til at de fikk etablert nye rutiner og det ble utviklet materiell som for eksempel infobrev på ulike språk, som kan deles eller utvikles videre. Noen fikk på plass arrangement eller markering av merkedager som de ønsker å ha hvert år. Flere ser muligheter for å bygge videre på ulike erfaringer i nye modeller for kompetanseutvikling som nå er under etablering – både regional ordning for kompetanseutvikling i barnhagen og desentralisert kompetanseutvikling i skolen.

Kontaktpersoner i prosjektet ved Høgskulen på Vestlandet

Prosjektleder:

[Hein Berdinesen](#), førsteamanuensis i pedagogikk

Administrativ koordinator:

[Ingvild Brekke Myhre](#), leder etter- og videreutdanning

Veiledere:

[Sissel Halland](#), høgskolelektor i pedagogikk

[Liv Åse Solstad Hagland](#), høgskolelektor i pedagogikk

[Else Karen Vikanes Bjelland](#), høgskolelektor i pedagogikk

[Jorunn Høyland](#), høgskolelektor i pedagogikk

[Kari Olene Oma Rønnes](#), førstelektor i musikkpedagogikk

[Camilla Bjelland](#), høgskolelektor i pedagogikk